

ADVOKATFIRMAET SCHJØDT AS
Att. Inger Roll-Matthiesen
Postboks 2444 Solli
0201 OSLO

DATO
31.10.2017

DERES DATO
16.10.2017

REFERANSE
2017/1652-66

DERES REFERANSE

SAKSBEHANDLER
Yvonne Curtis Delphin, Faglig ressurscenter

Nytt regjeringskvartal - kontrakt H 102 - svar på klage fra Team G8+

1. Innledning

Det vises til brev av 16. oktober 2017 hvor Statsbyggs beslutning om å tildele kontrakt til Team Urbis ("Urbis") i ovennevnte konkurranse påklages av Team G8+. Klager hevder at beslutningen er i strid med regelverket for offentlige anskaffelser og må annulleres, jfr. tidligere forskrift om offentlige anskaffelser (FOA) § 22-3 (5), fordi Urbis skulle ha vært avvist fra konkurransen.

Med utgangspunkt i anførselene i klagen har Statsbygg foretatt en grundig gjennomgang av saken. Basert på denne gjennomgangen finner Statsbygg ikke at det foreligger noe grunnlag for å avvise Urbis fra konkurransen og at tildelingsbeslutningen er fattet fullt ut i overensstemmelse med anskaffelsesregelverket, herunder de grunnleggende prinsippene.

Klagen tas dermed ikke til følge.

Oppsummeringsvis er Statsbyggs beslutning basert på følgende:

- Det er ikke grunnlag for å avvise Urbis på grunn av såkalt rådgiverinhabilitet. Nordic Office of Architecture ("Nordic") sin forutgående rolle som plankonsulent ga ikke Urbis særskilte fordeler i den etterfølgende konkurransen, slik klager hevder. All informasjon som var relevant for plan- og designkonkurransen ble gjort tilgjengelig for samtlige konkurransedeltakere. Nordic har heller ikke som tidligere rådgiver kunnet påvirket den senere konkurransen til sin fordel. Juryen har utelukkende bedømt konkurransen på bakgrunn av det konkurransegrunnlaget som har vært tilgjengelig for alle deltakerne, herunder Team G8+.
- Anonymitetsprinsippet i konkurransen ble ikke brutt. Urbis' forslag var utvilsomt anonymt formelt sett, og det var heller ikke mulig for juryen å avdekke deltakerens identitet kun på basis av løsningsforslagets utforming. Det følger uansett av praksis at muligheten for at juryen gjenkjenner deltakeren basert på særtrekk ved forslaget ikke er et anonymitetsbrudd.
- Juryens sammensetning og arbeid var organisert fullt ut i henhold til kravet om uavhengighet. Juryen fattet sine beslutninger utelukkende basert på konkurransegrunnlaget og juryens mandat. At enkelte jurymedlemmer også var ansatt i Statsbygg endrer ikke dette.

- Det er ingen holdepunkter for særlige bindinger mellom jurymedlemmer og Nordic/Urbis. Det følger klart av praksis at forutgående profesjonelt kjennskap til konkurransedeltakerne ikke er inhabiliserende.

For øvrig vil vi understreke at Statsbygg har vært opptatt av å sikre åpenhet gjennom hele prosessen og en fair konkurranse fullt ut i henhold til de anskaffelsesrettslige grunnprinsippene. Det har vært førende for konkurranseprosessen at all relevant informasjon fra regulerings- og programmeringsprosessen ble gjort tilgjengelig for konkurransedeltakerne. Statsbygg har i hele konkurransen vært bevisst på at mange konkurransedeltakere har hatt ulike rådgiverroller i tidligere faser av prosjektet. Derfor var det et viktig prinsipp for Statsbygg at konkurransen ble lagt på et slikt overordnet nivå at kjennskap til forslag og detaljer fra tidligere faser ikke ville utgjøre noen urimelig konkurransefordel, og at den informasjonen som var relevant for konkurransen ble delt med alle. Statsbygg mener at klagegjennomgangen har bekreftet at disse prinsippene er blitt fulgt.

Dette klagesvaret er strukturert på følgende måte: I kapittel 2 vil vi si noe innledningsvis om bruk av rådgivere i større prosjekter. Dette som bakgrunn for reglene om rådgiverhabilitet, som vil bli gjennomgått deretter. I kapittel 3 vil vi ved en gjennomgang av de relevante dokumentene i konkurransen redegjøre for hvorfor klagers anførsel om at Urbis skal avvises fra konkurransen grunnet urimelig konkurransefordel, ikke kan tas til følge. I kapittel 4 og 5 behandles de subsidiære anførselene om brudd på anonymitet og uavhengighet, samt inhabilitet. Til slutt vil vi i kapittel 6 komme med noen avsluttende bemerkninger.

2. Rådgiverhabilitet

2.1. Innledning

Offentlige oppdragsgivere vil ofte ha et stort behov for å knytte til seg ulike rådgivere for å løse sine samfunnsoppdrag. Dette er særlig tilfelle ved større utbyggingsprosjekter hvor faseinndelingen av prosjektet fra planlegging til utførelse krever ulike former for ekspertise og innspill i de ulike fasene. For at det offentlige i alle faser skal kunne få bistand fra de beste rådgiverne er det et bærende prinsipp i anskaffelsesretten at tidligere deltakelse som rådgiver i et prosjekt ikke uten videre utelukker deltakelse i en senere fase av prosjektet. Noe annet ville virke konkurransehemmende og samfunnsmessig lite ressurseffektivt.

Hans Petter Graver har i Tidsskrift for forretningsjus 2005, på side 463 beskrevet dette hensynet slik:

"... På den annen side må ikke habilitetsreglene praktiseres slik at det offentlige i praksis blir avskåret fra å søke bistand fra markedsaktører til konkretiseringen og oppfyllelsen av sine behov i forhold til hva markedet kan tilby. Dette vil kunne hindre at det offentlige får kvalifisert bistand til å finne de beste løsninger i markedet. Reglene må heller ikke utelukke suksessiv utvikling av et prosjekt eller at en som tidligere har levert varer eller tjenester til det offentlige, er utelukket fra videre oppdrag.

Hvis den som er engasjert til å bistå det offentlige og utvikle tjenestene i en tidlig fase uten videre er utelukket fra å levere i senere faser av prosjektene, vil det både kunne føre til at det blir vanskelig å få tilbydere til en tidlig fase i et prosjekt, og effektivitetstap ved skifte av leverandør uten at det er begrunnet i konkurransemessige hensyn."

Samtidig erkjennes det at tidligere arbeid for en oppdragsgiver etter omstendighetene vil kunne innebære en konkurransefordel. Det skal imidlertid helt særegne forhold til for at en slik konkurransefordel er urimelig, slik at oppdragsgiver må avvise den tidligere rådgiveren. Her er det vesentlig å skille mellom to typer fordeler. Den ene er den generelle fordel en hver tidligere rådgiver vil ha fordi man presumtvt har jobbet tettere på oppdragsgiver og prosjektet enn det andre konkurransedeltakere har. Noe annet er den fordel en rådgiver har fått som følge av å ta del i helt særskilt informasjon som er av betydning for den senere konkurranse, og som de andre tilbyderne ikke har fått. Mens det første utgjør en fullt ut legitim konkurransefordel, er det kun det andre som rammes av reglene om rådgiverhabilitet.

I en så omfattende og tverrfaglig konkurranse som konkurransen om nytt regjeringskvartal, er det i tillegg et relevant moment at det er svært mange personer og selskaper fra de respektive fagmiljøer som har hatt en eller annen tidligere rolle i prosjektet eller dets randsoneaktiviteter som kan ha gitt dem særlig kunnskap.

Eksempelvis er det ikke bare Urbis som hadde med seg rådgivere som har vært inne i tidligere faser. For å nevne noen hadde klager med seg LPO, Norconsult, Gullik Gulliksen, Sweco og IARK, som alle deltok i parallelloppdragene, i tillegg til at LPO deltok i konseptvalgutredningen (KVU). Team Magna hadde med seg Multiconsult, som både deltok i parallelloppdragene og var del av Team Nordic i reguleringsoppdraget for nytt regjeringskvartal, hvor de i følge avtaledokumentet innehadde rollen som assisterende prosjektleder for Nordics prosjektleder, samt tilbød medarbeidere for en lang rekke fagdisipliner. Assisterende prosjektleder fra Multiconsult var også til stedet på Workshop 1 og 2 i mai 2015, møter som er særlig vektlagt i klagen. Videre hadde Team R med seg Tegn_3 som var konsulent for rom- og funksjonsprogrammeringen for nytt regjeringskvartal. I tillegg er vi kjent med at en sentral person i reguleringsprosessen har gått fra Nordic til klager i forkant av konkurransen.

Statsbygg ser på forkunnskap som positivt da det presumtvt høyner det *generelle* kunnskapsnivået hos deltakerne til beste for konkurransen. Motsetningsvis kan ikke Statsbygg se at denne forkunnskapen hos nevnte konkurransedeltakere ga noe *konkrete urimelige* fordeler ved den senere bedømmelsen av forslagene. Statsbygg så derfor ikke noe grunnlag for å avvise noen av deltakerne. Dersom man på den annen side skulle lagt klagers synspunkter til grunn, hvoretter tidligere involvering i plan- og programmeringsprosessene skulle lede til rådgiverinhabilitet, synes det som at Statsbygg måtte ha avvist langt flere enn bare Urbis.

2.2. Anførsel

Prinsipalt anfører klager at Urbis må avvises fra konkurransen, jfr. FOA § 20-12 (1) bokstav f. Det begrunnes i at Urbis gjennom sin forutgående rådgiverrolle overfor Statsbygg i forkant av plan- og designkonkurransen, har gitt råd/mottatt informasjon som innebærer at konkurranse må anses utelukket eller i alle fall har gitt Urbis en urimelig konkurransefordel som ikke er tilstrekkelig avhjulpet. Det vises i den forbindelse til FOA § 3-8.

Statsbygg har på bakgrunn av klagen foretatt en vurdering av om så kan være tilfellet og kommet til at Urbis ikke har fått en slik konkurransefordel.

2.3. Rettslig utgangspunkt

FOA § 20-12 første ledd, bokstav f lyder:

"Oppdragsgiver skal avvise leverandører som har blitt benyttet under utarbeidelsen av spesifikasjoner i strid med § 3-8 (bruk av rådgivere ved utarbeidelse av spesifikasjoner)."

FOA § 3-8 foreskriver:

"Oppdragsgiver skal ikke søke eller motta råd som kan bli benyttet under utarbeidelsen av spesifikasjoner for en bestemt anskaffelse fra noen som kan ha økonomisk interesse i anskaffelsen, når dette skjer på en måte som vil kunne utelukke konkurranse."

Spørsmålet etter bestemmelsen er om valgte leverandør gjennom sin bistand ved utarbeidelsen av konkurransegrunnlaget, eller deler av dette, har oppnådd en fordel "*som vil kunne utelukke konkurranse*". Oppsummert er rettsstillingen slik at det foreligger avvisningsplikt som følge av rådgiverinhabilitet hvis rådgiveren har hatt en rolle ved tilretteleggingen av konkurransegrunnlaget som har gitt vedkommende et klart konkurransefortrinn og denne fordelen heller ikke i det vesentlige er utjevnet før konkurransen er avsluttet, jfr. Borgarting lagmannsretts dom av 4. mai 2012, LB-2010-201985. Terskelen for at bestemmelsen kommer til anvendelse er med andre ord relativt høy, da det må foreligge et *klart* konkurransefortrinn.

Videre understreker lagmannsretten at det ikke er tilstrekkelig at det er en *risiko* for konkurransevridding når det er snakk om å bruke bestemmelsen som avvisningsgrunn fra en konkurranse i ettertid. Det må derfor stilles krav om en konkret vurdering av "*hvilken betydning rådgivningen i forbindelse med tilretteleggingen faktisk har hatt for konkurransen*" (vår utheving).

I en slik konkret vurdering, vil det blant annet kunne være relevant å se hen til om rådgiver har fått en stor tidsmessig fordel ved utarbeidelse av sitt tilbud eller har mottatt informasjon som er relevant for konkurransen og som ikke er gjort tilgjengelig for de andre tilbyderne, jfr. veileder til reglene om offentlige anskaffelser (2013) på s. 79, og KOFA sak 2015/69 premiss 25 med videre henvisninger.

Som nevnt innledningsvis kommer problemstillingen gjerne opp i større prosjekt over flere faser hvor den offentlige oppdragsgiveren har behov for velkvalifisert og effektiv bistand også i de tidlige fasene. Dersom kravet til rådgiverhabilitet settes for strengt er det her en fare for at oppdragsgiver ikke mottar den bistand som er nødvendig, jfr. tidligere omtalte artikkel fra Hans Petter Graver.

Det samme hensyn følger av forarbeidene, se NOU 1997:21 side 132 vedrørende den tidligere anskaffelsesforskriften av 15. juni 2001 nr. 616, som hadde en likelydende bestemmelse om rådgiverhabilitet i § 3-6 jfr.

Praksis, også utover den nevnte lagmannsrettsdom, viser at det skal foretas en relativt grundig vurdering av de faktiske omstendigheter, for å undersøke om en tidligere rådgiver er inhabil i en senere konkurranse, og at det generelt sett skal mye til for å erklære en tidligere rådgiver som inhabil. Foruten KOFA-praksisen vist til ovenfor, vises det også blant annet til KOFA sakene 2015/60, 2016/25 og 2016/100 hvor det i samtlige saker ble funnet at tidligere rådgiver ikke var inhabil i en senere konkurranse til tross for at denne hadde utarbeidet ulike dokumenter og rapporter som senere var gjort til en del av konkurransegrunnlaget.

Dansk praksis, som bygger på den tilsvarende regel i det tidligere anskaffelsesdirektivet 2004/18 synes å legge seg på en tilsvarende linje.¹

Sentralt i vurderingene, både etter norsk og dansk rett, er hvorvidt resultatet av det arbeid den tidligere rådgiver har bistått med, og den informasjonen som fremkommer av dette arbeidet, må fremlegges i den senere konkurransen for at rådgiveren ikke skal bli ansett som inhabil.

Dette formuleres ofte som et spørsmål om det er foretatt utjevne tiltak.

Hva gjelder en slik utjevnings- eller fremleggelsesplikt på oppdragsgivers hånd, er det viktig å sondre mellom to typer dokumenter og informasjon. På den ene siden har man *endelige* dokumenter som danner grunnlag for oppdragsgivers beslutninger i den senere konkurransen, hvilke normalt bør inntas i konkurransegrunnlaget, eller er gjort tilgjengelig for deltakerne på annen måte, dersom de er utarbeidet av en tidligere rådgiver som deltar i den senere konkurransen. På den annen side har man foreløpige dokumenter, utkast og innspill, hvis informasjon ikke nødvendigvis er meningsbærende for hva oppdragsgiver har lagt til grunn i konkurransen. Her må det være tilstrekkelig at kun de synspunkter som senere er opptatt som en del av oppdragsgivers beslutningsgrunnlag, er gjort tilgjengelig for alle tilbyderne.

Det kan med andre ord ikke stilles krav til at samtlige ideer og innspill i en tidlig idemyldringsfase av et prosjekt gjøres kjent for alle tilbydere, selv om en av tilbyderne har deltatt som rådgiver i denne fasen.

Særlig illustrerende for denne sontringen er det danske Klagenævnet for Udbuds kjennelse av 3. oktober 2014 i saken mellom entreprenøren H. Skjøde Knudsen A/S og Bygningsstyrelsen.²

Poenget er dermed at dersom tanker og ideer i tidligere faser er blitt innarbeidet i de senere konkurransedokumentene, er det ikke nødvendigvis krav til at *samtlig dokumenter* fra disse fasene fremlegges for å utjevne en eventuell konkurransefordel.

Som Statsbygg vil vise i det følgende kan det samme sies om resultatet av de tanker og ideer som kom opp i de workshopene som er vektlagt av klager. I den grad disse ideene har manifestert seg i oppdragsgivers krav og føringer er de innarbeidet i de endelige plandokumentene som alle tilbyderne har fått ta del i. Det er derimot ikke krav til at samtlige dokumenter fra denne fasen, herunder tanker og ideer som ikke ble videreført, fremlegges i konkurransen.

Klager har også anført at bestemmelsen om rådgiverhabilitet er brutt fordi Nordic gjennom sitt arbeid som plankonsulent nærmest skal ha "*plantet*" sine ideer og tanker hos oppdragsgiver, som deretter ble førende for konkurransen. Vi stiller oss tvilende til at et slikt argument i det hele tatt er dekket av reglene om rådgiverhabilitet. Vi finner under enhver omstendighet ikke at klager har bevismessig dekning for at Nordic gjennom en form for påvirkning har vunnet noen urimelig fordel. Endelig er til dette å si at den årsakssammenhengen klager skisserer uansett er brutt når oppdragsgiver tar selvstendige valg ved å ha det

---

¹ Claus Berg, Udbudsrett i Byggeriet, 2012, side 581. Se også Sten Treumer (red), Udbudsloven, 2016 som på side 138 konkluderer med at det er "**overordentligt svært at få medhold i påstande om overtrædelser af ligebehandlings- og gennemsigtighedsprincippet**", hvis ellers den ordregivende myndighed har været opmærksom på at fremlægge at relevant materiale og har fastsat en rimelig frist for afgivelse af tilbud ved udbuddet." (vår utheving.)

² Kjennelsen er tilgjengelig på https://erhvervsstyrelsen.dk/sites/default/files/H_Skjode_Knudsen_AS_mod_Bygningsstyrelsen.pdf.

endelige ansvaret for utforming av konkurransedokumentene.³ Gjennomgangen i det følgende vil vise at det heller ikke kan sies å foreligge rådgiverinhabilitet.

3. Konkret vurdering av de faktiske omstendigheter knyttet til påstått rådgiverhabilitet

3.1. Innledning

Det skal som ovenfor vist, gjøres en grundig og konkret vurdering av de faktiske omstendigheter for å kunne konkludere vedrørende rådgiverinhabilitet. Vi vil i det følgende gå gjennom de påstander om konkurransefordel for Urbis som fremmes av klager. Det hevdes at Statsbygg har hatt skjulte føringer, som kun Urbis har kjent til, primært knyttet til utformingen av bygg på felt A.

Statsbygg kan verken se at anførselen har støtte i sakens faktum, eller har dekning i anskaffelsesreglene om rådgiverinhabilitet. Dette ønsker vi å redegjøre nærmere for i det følgende, først knyttet til felt A før vi deretter behandler rom- og funksjonsprogrammering og klagers øvrige anførsler. Behandlingen av felt A vil bli kommentert fortløpende i henhold til de ulike fasene og dokumentene i prosjektet. Dels vil dette vise at den konkurranserelevante informasjonen om felt A har vært tilgjengelig for samtlige deltakere, herunder for klager. Dels vil det vise at de føringer juryen la vekt på i sin bedømmelse gjenfinnes i de offisielle og tilgjengelige plandokumenter i saken.

3.2. Felt A

3.2.1. Prosessen fra konseptutvalgutredningen (KVU) til vedtatt reguleringsplan

Diskusjonen omkring Felt A kan spores tilbake til Konseptvalgutredningen (KVU) av 2013. I denne ble det definert 5 konsepter som ble vurderte ut fra gitte kriterier. KVU rapporten anbefalte "*Konsept 5 øst*" der det var angitt et tydelig byggeområde nord for H-blokken (i dag felt A). KVUen ble utformet av Opak, Metier og LPO (del av klagers team). LPO utarbeidet skisser og volumstudier.

KS1 støttet anbefalingen om "*Konsept 5 Øst*", men anbefalte at man skulle vurdere en mer konsentrert løsning. Regjeringens beslutning om hovedkonsept ble så videreført i oppdragsbrev til Statsbygg datert 26. juni 2014. Dette oppdragsbrevet har vært styrende for Statsbyggs arbeid med reguleringsplanen. Team Nordic bistod Statsbygg i reguleringsarbeidet.

For å få belyst og drøftet ulike forslag til konsepter innenfor oppdragsbrevets rammer, gjennomførte Statsbygg en idéfase i form av parallelle oppdrag. Flere av deltakerne i den senere plan- og designkonkurransen, herunder enkelte firma i klagers team, var også med her. Oppdragene ga presumtvt god innsikt i grunnleggende problemstillinger og utfordringer ved den videre planprosessen, uten å være inhabiliserende av den grunn.

Etter at parallelloppdragene ble levert ble alle forslagene gjennomgått av en i hovedsak ekstern evalueringskomite. Denne komiteen konkluderte i en rapport av 4. juni 2015, som er offentlig tilgjengelig, med at all ny bebyggelse i prosjektet burde konsentreres mellom Møllergata og Grubbegata, hvilket innebar at området hvor Y-blokken nå står (det som nå betegnes som felt A) ikke skulle bebygges, men utgjøre en stor ny

³ Marianne Dragsten, På rett grunn, side 61.

park. To medlemmer i evalueringskomiteen dissenterte på dette spørsmålet. Oslo kommune ved Plan og bygningssetaten stilte seg i sin uttalelse også positive til at det ble etablert et byggefelt på dette området (felt A).

Som et grunnlag for videre beslutninger, ble Statsbygg og KMD enige om at det skulle utarbeides et byformforslag som skulle resultere i noen prinsipper for utviklingen av nytt regjeringskvartal. Forslaget fremkom blant annet som et resultat av ideene av parallelloppdragene, evalueringskomitéens rapport samt innkomne høringsuttalelser fra Oslo kommune, Riksantikvaren og Statens vegvesen. I tillegg ble det gjennomført faglige vurderinger av en rekke enkelttema som grunnlag for å vurdere parallelloppdragene våren 2015. Arbeidsprosessen var blant annet to workshops (WS1 og WS2) med arbeidsmøter.

Workshopene fant sted i 2015 og ble avholdt som en idémyldring for å komme med innspill til ovennevnte byformprinsipper som på et overordnet nivå skulle svare på føringer fra KMDs oppdragsbrev, dvs hovedtrekkene i Konsept 5 Øst.

I denne prosessen kom man frem til at det burde etableres et bygg i området nord for H-blokken (i dag felt A), blant annet begrunnet med ny adkomst til regjeringskvartalet fra Akersgaten, samt at man fikk et større utbyggingsareal å spille på som kunne bidra til å redusere volumene på bebyggelsen mellom Møllergata og Grubbegata. Etter en ombygging og senkning av Ring 1 ville også store deler av felt A bli definert som sikkert ut fra terror- og etterretningstrussel, og det var derfor viktig at det ble regulert til byggeområde i reguleringsplanen.

Videre ble områdene mellom Grubbegata og Møllergata foreslått utviklet med en form for kvartalsvis bebyggelsesstruktur, mens formen på felt A var mer uavklart. Hovedgrunnen for etablering av felt A var, som nevnt ovenfor, etablering av ny hovedadkomst til regjeringskvartalet fra Akersgaten, samt sikkerhetsaspektet. Felt A ville kunne bli bygget med en noe annen bygningstypologi (et frittliggende bygg på en åpen plass i motsetning til kvartalsstruktur) enn de andre feltene, og idéen med et bygg på felt A som representativt for vår tid ble benyttet som en beskrivelse av hva slags tilnærming man kunne ha. Henholdsvis G-, H- og den nye A-blokken ble i konseptet fremhevet som representanter for hver sin tidsepoke, angitt med årstall på illustrasjoner.

Konseptet ble bearbeidet videre fra workshopene og resulterte i anbefalte byformprinsipper som ble forankret i internt prosjektråd i Statsbygg, før den endelige anbefalingen ble oversendt KMD i juni 2015. Hovedpunktene ble stilt ut i H-blokken fra oktober 2015 i form av ett mulig forslag til hvordan prinsippene kunne oppfylles, omtalt som Byformforslaget. KMD ønsket med dette å få en offentlig debatt om forslaget.

I Byformforslaget (offentlig utgave utstilt i H-blokken og tilgjengelig på internett) fremgår det følgende på plansje 4 (vår utheving):

"KONSEPT

*Statsbygg anbefaler et alternativ hvor hovedtyngden av bebyggelsen konsentreres mellom Møllergata og Grubbegata. I tillegg foreslås det å etablere et nytt byggefelt (felt A) vest for Grubbegata og nord for H-blokken. Her oppføres en ny regjeringsbygning, A-blokken. Det vil da dannes en tydelig formell plass foran H-blokken, samtidig som et nytt byrom (Regjeringsparken) oppstår, avgrenset av de historiske bygningene i nord. **Inngangssiden til regjeringskvartalet vil dermed danne en historisk sammenheng med de ulike fasene i regjeringskvartalets utvikling:***

- **G-blokken – 1906**
- **H-blokken – 1958**
- **A-blokken – 2024**

Disse sentrale bygningene sammen med Høyesteretts hus (1903), Trefoldighetskirken (1858), Deichmanske bibliotek (1933) og Margaretakyrkan (1925) **vil skape et samspill mellom moderne arkitektur og arkitektur fra ulike historiske epoker. A-blokken vil kunne gi Johan Nygaardsvolds plass fornyet verdi som adkomst til regjeringskvartalet fra Akersgata. Regjeringsparken mellom A-blokken og Deichmanske bibliotek kan opparbeides som en frodig park med publikumsattraksjoner.**

Utbygging av felt A medvirker til at det er mulig å etablere hele det nye regjeringskvartalet syd for Ring 1, **med moderate høyder.** Ved at bebyggelsen holdes på et slikt høydenivå, kan regjeringskvartalet tilpasses omkringliggende bebyggelse. Samtidig åpnes det for tilgjengelighet og aktivitet på bakkeplan med gode solforhold i de viktigste byrommene."

(...)

"Johan Nygaardsvolds plass opprettholdes som et definert byrom og som **hovedadkomst** til regjeringskvartalet fra vest. Det anbefales også at deler av området der Y-blokken står i dag opprettholdes som **byggetomt (Felt A).** Dette vil også integrere H-blokken i større grad i det nye regjeringskvartalet enn om den blir stående solitært som arkitekturikon eller parkelement."

Som det fremgår av ovennevnte var bakgrunnen for et felt A, beliggenhet og ønske om gjennomgående moderate høyder i regjeringskvartalet. Samtidig ble den historiske sammenhengen mellom G, H og A-blokken fremhevet, sammen med A-blokkens posisjon for å gi fornyet verdi til hovedadkomsten til regjeringskvartalet. A-blokken ville også kunne integrere H-blokken i større grad enn om sistnevnte ble stående alene som arkitekturikon eller parkelement.

Etter gjennomført utstilling og behandling av byformforslaget i KMD, fikk Statsbygg et nytt oppdragsbrev i desember 2015 med føringer for videre arbeid med reguleringsplan og rom- og funksjonsprogram. I brevet på side 1 heter det at (vår utheving):

"Statsbygg har med utgangspunkt i anbefalingen til byformprinsipper vist **ett mulig forslag** til utforming av nytt regjeringskvartal. De er likevel **kun byformprinsippene**, det vil si anbefalingen til **overordnede rammer** for gater, plasser og ny bebyggelse som foreslås tatt videre til arbeidet med reguleringsplanen."

Et innspill til revidert byformforslag ble presentert for KMD i mars 2016. Dette lå videre til grunn for Statsbyggs forslag til reguleringsplan, som ble sendt på offentlig høring fra juni til oktober 2016 og vedtatt av KMD den 10. februar 2017.

Fra vedtak om statlig reguleringsplan s. 3 følger det (vår utheving):

"I tillegg reguleres et nytt byggefelt (felt A) vest for Grubbegata og nord for Høyblokken. **Bygningen på felt A vil utgjøre regjeringskvartalets hovedinngang, og vil gi Johan Nygaardsvolds plass fornyet verdi som hovedadkomsten til regjeringskvartalet fra Akersgata.**"

I Reguleringsplanens juridiske dokumenter, som er førende dokument i plan- og designkonkurransen, er det bestemmelser om *maksimal* høyde (ingen minimumskrav) og utnyttelse for felt A, samt at det i bestemmelsene § 6.7 fremgår at:

"**Hovedinngang** til regjeringskvartalet skal etableres i **felt A** fra torg T1 (vår utheving)."

Videre står det i reguleringsplanen § 3.1 at:

"Bebyggelse og utearealer skal utformes i samsvar med prinsippene i **kvalitetsprogram** datert 10. februar 2017 og miljøprogram datert 10. februar 2017."

I Kvalitetsprogrammet side 14 står at (vår utheving):

"Johan Nygaardsvolds plass: Skal utformes som en **representativ** ankomstplass. **Hovedinngangen i felt A** ligger til Johan Nygaardsvolds plass og det må vektlegges både å skape en **representativ** ankomstsone og sosial møteplass."

Videre står på side 24 i samme dokument (vår utheving):

"Det skal så langt mulig sikres utadrettet virksomhet i:

- A-feltets første etasje som vender vestover ut mot Akersgata
- A-feltets andre etasje mot vest som planlegges i plan med regjeringsparken
- **A-feltet med hovedinngangen til regjeringskvartalet har en attraksjonsverdi i seg selv.**"

I reguleringsplanen er det også en Planbeskrivelse som beskriver intensjonen med reguleringen og konsekvensene av den. Her gjentas betydningen av hovedatkomsten til regjeringskvartalet gjennom A-blokken og den historiske sammenhengen med de to andre bygningene som vender mot plassen, se s.16 (vår utheving):

"- Hovedatkomsten til det nye regjeringskvartalet er i planforslaget lagt til Akersgata. Inngangssiden til regjeringskvartalet vil dermed danne en historisk sammenheng med de ulike fasene i regjeringskvartalets historiske utvikling: G-blokken fra 1906, H-blokken fra 1958 og et nytt bygg (A-blokken) i 2024.

- **Bygningsvolumet på felt A er tenkt å gi Johan Nygaardsvolds plass fornyet verdi som hovedatkomsten til regjeringskvartalet fra Akersgata"**

I samme avsnitt (side 17) vises en figur med alle feltene hvor årstallene 2024, 1958 og 1906 er notert på henholdsvis A-, H- og G-feltet, mens det ikke er skrevet noe på de øvrige feltene. Dette fremhever at det er en noe annen intensjon med A-feltet enn de bakenforliggende øvrige feltene i Grubbegata (B-E).

Adkomsten gjentas videre på side 87 av planbeskrivelsen (vår utheving):

"Bygningsvolumet på **felt A** vil kunne gi Johan Nygaardsvolds plass **fornyet verdi som atkomst** til regjeringskvartalet. **De tre bygningene G-blokken, H-blokken og A-feltet vil omkranse plassen og skape en inviterende situasjon mot Akersgata.**"

De ovennevnte dokumenter og sitater forutsettes kjent for konkurransedeltakerne. I konkurranseprogrammet i plan- og designkonkurransen, pkt. 3.4 (side 17) fremgår det eksplisitt at reguleringsplanen og kvalitetsprogrammet er del av konkurransegrunnlaget. I tillegg er det gitt utfyllende informasjon i samme dokument side 18, herunder med henvisning til reguleringsplan med konsekvensutredning (som planbeskrivelsen er en del av). Dessuten fikk alle deltakerne i konkurransen e-post datert 11. november 2016 med bakgrunnsmateriale for konkurransen, hvor det blant annet henvises direkte til planbeskrivelsen.

3.2.2. Plan- og designkonkurransen

Etter grundige diskusjoner om kontraktstrategi og valg av konkurranseform for nytt regjeringskvartal konkluderte Statsbygg i mai 2017 med at det skulle kunngjøres en begrenset, tverrfaglig plan- og designkonkurranse. Statsbygg mottok hele 8 søknader om prekvalifisering, og 7 ble valgt ut til å delta i konkurransen. I kvalifikasjonsgrunnlaget, som søkerne fikk i god tid før søknadsfrist og utvelgelse av de 7, ble

det sagt noe om hensikten med plan- og designkonkurransen og hvilke forhold som var av betydning ved prosjektering av nytt regjeringskvartal.

I kvalifikasjonsgrunnlaget pkt. 1.4.1 står følgende (vår utheving):

"ARKITEKTUR, KULTURMINNER OG IKONOGRAFI

Regjeringens ambisjonsnivå er gjengitt i pkt. 1.2.1. På grunnlag av prosessen rundt de parallelle oppdragene ble overordnede sikkerhets- og byformprinsipper avklart, og disse er videreført i reguleringsplanen.

Kvalitetsprogrammet er et vedlegg til reguleringsplanen og angir mål og prinsipper for utforming og kvalitet på bygg og uteområder. Området skal utformes som et levende, åpent og tilgjengelig byområde med god kvalitet på offentlige rom.

Det er ikke tatt stilling til om det nye regjeringskvartalet skal utformes med stor homogenitet i arkitektonisk uttrykk, eller om de skal variere per bygg og utbyggingsfelt. Dette vil være en viktig del av plan- og designkonkurransen, og det vil bli stilt krav om å utarbeide et designprogram for helheten. Gjennom designprogrammet og løsningsforslagene skal det gis et forslag til hvordan regjeringens ambisjoner kan konkretiseres og utformes, og hvordan det nye regjeringskvartalet forholder seg til den eksisterende bystrukturen.

Felt A har en spesielt viktig plassering i det nye regjeringskvartalet. Det skal inneholde hovedatkomsten til regjeringskvartalet, og definere byrommet i overgangen mellom Johan Nygaardsvolds plass og den nye parken. Det vil også stå i en historisk kontekst med G-blokken fra 1904 og H-blokken fra 1958. Et annet viktig tema i prosjektutviklingen vil være utforming av møtet mellom eksisterende og nye bygg i området, samt rehabilitering av eksisterende bygg som skal benyttes til departementsformål.

Deltakerne fikk med andre ord allerede i prekvalifiseringen et tydelig signal om at felt A bør vies særskilt oppmerksomhet, samtidig som det helt bevisst ble signalisert at konkurransen nettopp skulle brukes til å belyse ulike ideer knyttet til utforming særlig hva gjelder homogenitet kontra varierende arkitektonisk uttrykk per bygg og utbyggingsfelt.

Statsbygg kom ikke med ytterligere føringer i konkurranseprogrammet. Noe av formålet med konkurransen var altså at deltakerne selv skulle utforske mulighetsrommet innenfor reguleringsplanen. Statsbygg valgte derfor å gjenta i Byggeprogrammet side 6 følgende (vedlagt konkurranseprogrammet, jfr. s 17):

"Det er opp til konkurransedeltager å vurdere om kvartalet skal utformes med et homogent arkitektonisk uttrykk, eller om dette skal variere fra bygg til bygg og fra felt til felt."

Dette ledet også frem til formulering av bedømmelseskriteriet "Arkitektur og kulturminner" i konkurranseprogrammet pkt. 5, side 28, som er ett av kriteriene som ligger til grunn for juryens bedømmelse av løsningsforslagene (vår utheving):

"5.1 ARKITEKTUR OG KLTURMINNER

- *Helhetlig arkitektonisk konsept i både eksteriør og interiør, herunder helhetlig programdisponering, urbant grep, volumoppbygging, og materialkonsept.*
- *Forhold mellom og utforming av bygninger og sammenbindende elementer, torg, gater, plasser og park.*
- ***Tolkning av representativitet, symbolfunksjon, nøkternhet og norske verdier.***
- ***Tolkning av historisk kontinuitet og ivaretagelse av kulturminnehensyn.***

3.2.3. Foreløpig oppsummering og kommentarer

Oppsummeringsvis mener Statsbygg at det har fremkommet klart for deltakerne i plan- og designkonkurransen at felt A var av særlig betydning. Det fremkommer av de ovennevnte dokumenter blant annet at A-blokken har en spesiell plassering i regjeringskvartalet og innehar en historisk sammenheng med G- og H-blokken. Det fremkommer også at A-blokken er hovedatkomst til det nye regjeringskvartalet, og det er uttalt at den vil ha en attraksjonsverdi i seg selv.

Det fremkommer også at Statsbygg ikke ønsket å legge for sterke føringer for konkurransen, men nettopp benytte den til å belyse ulike ideer og utforske mulighetsrommet knyttet til utforming, særlig hva gjelder homogenitet kontra varierende arkitektonisk uttrykk. Som vi vil se nedenfor var det nettopp dette som også skjedde i konkurransen, hvor deltakerne tilnærmet seg felt A med ulike konsept for å løse de ovennevnte oppgavene. Samtlige deltakere har imidlertid i større eller mindre grad tilnærmet seg felt A individuelt og distinkt fra den bakenforliggende bebyggelsen på felt B-E som på sin side i større grad er blitt behandlet enhetlig.

Klagers påstand bygger i stor grad på at vesentlige forutsetninger for konkurransen skal ha blitt fastlagt under WS1 og WS2 i 2015. Både workshopenes hensikt som arbeidsseminarer i planprosessen og den tematikken som ble behandlet der viser at dette ikke kan være tilfelle.

For det første fungerte workshopene utelukkende som innspill til utvikling av byformforslaget som skulle danne grunnlag for den videre planprosess. Workshopene hadde ingen myndighet til å fastsette eller bestemme noe som helst, og kan formelt sett ikke ha gitt noen føringer. Som nevnt bygger konkurransen utelukkende på konkurranseprogrammet med tilhørende byggeprogram og den vedtatte statlige reguleringsplanen, slik denne ble fastsatt av departementet.

For det andre gjenfinnes samtlige av de temaer i workshopene klager hevder gir skjulte føringer i øvrige offisielle plandokumenter i prosessen. Klager hevder at man i workshopene la vekt på både felt A som et av de tre signalbygg (G, H og A) mot Akersgaten og at A-bygget skulle romme en rekke sentrale fellesfunksjoner for de øvrige departementsbygningene i tilknytning til hovedinngang. Som vi har sett er de føringer som Statsbygg har besluttet å ta videre, nedfelt i offisielle plandokumenter og byggeprogram, og således ikke kunnskap Urbis var alene om å kunne benytte i konkurransen.

Videre er det gjort til et poeng i klagen at man i WS1 tegnet et konsept som viste sammenhengen mellom de tre historiske bygningene med årstall, og at denne kun var kjent for Urbis. Som vist ovenfor, er imidlertid den historiske sammenhengen mellom bygningene betont i flere tilgjengelige dokumenter. I tillegg finnes tegningen fra WS1 som del av planbeskrivelsen i reguleringsssaken. Planbeskrivelsen er, som nevnt, gjort kjent for konkurransedeltakerne. Til illustrasjon fremlegges:

Bilag 1: Utsnitt fra WS1 og Planbeskrivelsen

Formen på A-feltet er også anført som argument for at workshopen ga føringer. Formen på byggeområdet er derimot bestemt av gateløpet fra Hospitalgata og sikkerhetsavstanden til en senket Ring 1. Siden Ring 1 går i bue blir det også en "bue"/avkappet hjørne på byggeområdet. Formen på A-feltet i skissen fra workshopen er, i motsetning til Adapt (og Vidsyns) skisser, dessuten angitt kun som fotavtrykk og ikke bygningskropp, jfr. også bilag 3 omtalt i pkt. 3.2.4 nedenfor. Statsbygg kan ikke se at formen på bygningskroppen i det endelige forslaget til Urbis fremkommer allerede i workshopen, slik klager synes å mene. Diskusjonen i planfasen var dessuten primært knyttet til å definere formålsgrenser (maksimalt fotavtrykk) og høyder og ikke til utforming av selve byggene.

Statsbygg kan etter dette ikke se at den rådgiverrollen Urbis/Nordic hadde som plankonsulent ga dem noen særskilt fordel hva gjelder utformingen av A-blokken, og som har utelukket konkurranse. Det må som kjent foreligge en slik fordel for at det skal være tale om rådgiverinhabilitet i strid med FOA § 3-8.

3.2.4. Heller ikke deltakernes ulike løsningsforslag viser at Urbis har fått noen særskilt konkurransefordel

Det anføres videre i klagen at det kun er Urbis som har "*forstått oppgaven*" og tegnet et ikonbygg på felt A, mens de andre deltakerne har utformet anonyme A-bygg. Statsbygg deler ikke denne oppfatningen og viser her til juryens rapport, samt vedlagte illustrasjon.

Bilag 2: Illustrasjon som viser alle forslag med vekt på felt A

Illustrasjonen viser at deltakerne i plan- og designkonkurransen gjennom sine ulike tolkninger har utforsket det mulighetsrommet som ligger i reguleringsplanen, noe som nettopp er formålet med plan- og designkonkurransen og som juryen selv kommenterer i juryens rapport side 6 (vår utheving):

*"Reguleringsplanen setter tydelige premisser for plassering av volumer innenfor fem nye byggefelt. Det er allikevel noe fleksibilitet i forhold til hvor mye volum som lokaliseres innenfor hvert felt og **det er blant annet i dette mulighetsrommet konkurransedeltakerne har kunnet tydeliggjøre et bymessig grep**. Utkastene skiller seg først og fremst fra hverandre ut fra **hva slags rolle** bebyggelsen er gitt langs Akersryggen og østsiden av Grubbegata, og ut mot Akersgata og vestsiden av Grubbegata."*

Videre tyder juryens rapport på at det er mulig å ha distinkte bygg, men likevel homogen arkitektur, nettopp det motsatte av hva klager synes å mene. Det vises her til juryens rapport side 7 og 8 (vår utheving):

*"Vinnerprosjektet Lysning viser også et **stort A-bygg**, og løsningen har flere gode elementer som bidrar til å gi stedet en **tydelig** og inviterende karakter."*

(...)

*"De syv utkastene har ulike tilnærminger til regjeringskvartalets arkitektoniske fremtoning i bybildet. Med unntak av **de** prosjektene som uttrykker A-bygget **distinkt annerledes**, har alle repetisjoner og felles arkitektonisk uttrykk i samtlige nye bygninger."*

Distinkt annerledes gjelder, i følge juryrapporten, for prosjektene Adapt, Sekvenser, Rak rygg og Akersryggen. For øvrig bruker heller ikke juryen klagers begrep "*ikonisk*" om noen av bygningene i A-feltet, men ikonisk brukes derimot generelt om Kimings prosjekt, jfr. juryens rapport side 35.

Heller ikke den historiske sammenhengen er et særskilt poeng som kun gjenfinnes i vinnerkonseptet Adapt. Det vedlegges skisser som viser at flere løsningsforslag har tilsvarende skisser med den historiske sammenhengen, herunder forslag "*Lysning*" fra G8+ og "*Vidsyn*" fra team R.

Bilag 3: Skisse med årstall

Likeledes er heller ikke Urbis alene om å foreslå en skråflate på A-bygget. Både Lysning og Kiming har også en markert skråflate, mens andre har ulike former på A-byggets nordvestre hjørne. Dette synes først og fremst å være en løsning på de funksjonelle utfordringene i konkurransen, nemlig overgangen park/plass og hensynet til sol- og lysforhold i parken, jfr. også bilag 2.

Oppsummeringsvis kan ikke Statsbygg se at deltakernes ulike løsningsforslag understøtter klagers anførsler. Tvert i mot tyder disse på at klager tar feil når man hevder at det kun er Urbis som har forstått oppgaven i konkurransen. De syv deltakernes løsninger viser at de har hatt et bevisst forhold til A-feltets betydning og utforsket mulighetsrommet som ligger i reguleringsplanen og øvrige konkurransedokumenter.

3.2.5. Utforming av rom- og funksjonsprogrammet som angivelig konkurransefordel

Rambøll, del av Urbis, var ett av firmaene som deltok i rom- og funksjonsprogrammeringen til nytt regjeringskvartal. Klager anfører at dette er en konkurransefordel som må tillegges vekt i den samlede vurderingen av om det foreligger en urimelig konkurransefordel. Klagen utdyper imidlertid ikke anførselen ytterligere, og det er derfor uklart hva den består i. Som vist ovenfor i punkt 2.3, må det etter rettspraksis foreligge en *klar* konkurransefordel for en deltaker før rådgiverinabilitet foreligger. For ordens skyld vil vi likevel knytte noen kommentarer til rom- og funksjonsprogrammeringen.

Statsbygg inngikk i oktober 2014 kontrakt med firmaene Tegn_3 og Rambøll Norge AS for utarbeidelse av rom- og funksjonsprogram (RFP) for nytt regjeringskvartal. Arbeidet pågikk parallelt med planprosjektet. Siden prosjektene pågikk parallelt var det nødvendig med koordinering. RFP ble gjort tilgjengelig for konkurransedeltakerne per e-post 11. november 2016. Sammen med vedlegg av samme dato gir det, etter Statsbyggs oppfatning, et dekkende bilde fra brukerprosessen og kontakten med departementene.

RFP ble deretter aggregert til et kompakt byggeprogram som lå til grunn for konkurransen. Byggeprogrammet var tilpasset konkurransens overordnede nivå. Det vil si at det ikke var krav om at funksjonene skulle løses på romnivå, slik at detaljkunnskap om enkeltrom eller sammenhengen mellom disse var unødvendig. Dette var et viktig grep for å utjevne eventuell konkurransefordel til de firmaene som hadde deltatt i programmeringsprosessen. Ingen av de tidligere rådgiverne i rom- og funksjonsprogramprosessen deltok i arbeidet med å aggregere rom- og funksjonsprogrammet til det kompakte byggeprogrammet.

For øvrig er det grunn til å nevne at Tegn_3, som også var konsulent i rom- og funksjonsprogrammeringen, ikke er en del av Urbis. De er derimot del av team R som står bak løsningsforslaget "*Vidsyn*".

3.2.6. Øvrige anførsler vedrørende angivelig konkurransefordel

Klager anfører at Urbis er alene om å kjenne til opplysninger om at SMK skal plasseres i Høyblokken.

Vi antar at det baserer seg på en misforståelse, da følgende fremgår klart av konkurranseprogrammet for plan- og designkonkurransen pkt. 3.8 side 22 H-blokken (*vår utheving*):

"De to øverste etasjene i H-blokken skal rives og det skal bygges fire nye. Disse fire etasjene skal inneholde Statsministerens kontor (SMK). Dette er en løsning som er tilpasset krav og arealbehov for SMK. I konkurransen skal også etasjen under de fire nye, dvs. etasje 15, reserveres for tekniske rom og mulig utvidelse av SMK."

Anførselen kan ikke føre frem.

Det anføres videre at Urbis har kjent til at A-bygget skal ha en så "*betydelig størrrelse/arkitektur*" at det skal kunne romme UD. Det antydes at juryrapporten har lagt vekt på dette, men klager underbygger ikke dette med henvisninger/sitater.

Statsbygg vil påpeke at det ikke er besluttet at UD skal inn i A-bygget, jfr. byggeprogrammet. Det var ønskelig å opprettholde en stor grad av fleksibilitet knyttet til plassering, og det var heller ikke nødvendig for konkurransen.

I konkurranseprogrammet s.20 kap. 3.6 står det:

"Prinsippene i arbeidsplasskonseptet skal legges til grunn i konkurransen, men de enkelte departementene skal ikke plasseres."

Plassering av UD har heller ikke vært noen føring i konkurransen for juryen, og det er ingen holdepunkter for at juryen har lagt vekt på noe slikt hensyn. Klagers anførsel medfører ikke riktighet.

For øvrig vil Statsbygg påpeke at klagers eget forslag til A-bygg vil være større enn Adapts forslag. Arealene over bakken er for Adapt opplyst å være 17.630 kvm med 630 arbeidsplasser, mens Lysning er ca 1000 m2 større med 800 arbeidsplasser. Størrelse er med andre ord neppe en utfordring for noen av forslagene dersom det skulle vises seg at UD senere skal plasseres her.

Når det gjelder påstanden om at et "ikonbygg" vil stagge UD's motstand mot å flytte fra Victoria terrasse, er dette helt ukjent for Statsbygg, og det finnes uansett ikke spor av at dette har vært verken et formelt eller uformelt hensyn i konkurransen.

Det anføres videre at deltakerne ikke fikk tilgang til en digital modell over regjeringskvartalets omkringliggende bebyggelse.

Modellen var etter Statsbygg syn kun et digitalt underlag for 3D-visualisering av omkringliggende bebyggelse til regjeringskvartalet, og var heller ikke helt grafisk korrekt. Statsbygg avsto kravet om tilgang til denne, og kan ikke se at den var av betydning for konkurransen.

Klager har videre hevdet at det i WS2 fremgikk at bygg høyere enn H-blokken kunne aksepteres. Klager hevder derfor at det er grunn til å tro at det i denne prosessen har blitt nærmere diskutert hva som kunne aksepteres/ønskes med hensyn til høyde på bygget i A-feltet.

Statsbygg vil påpeke at høydebegrensningen i A-feltet fremgår av reguleringsplanen, som ble vedtatt 10.02.17. Det er planen deltakerne og Statsbygg må forholde seg til. WS2 ble avholdt 27. og 28.mai 2015. Statsbygg kan allerede av denne tidskronologien ikke se grunnlag for de antydninger som klager fremsetter. For øvrig er det ingen øvrige holdepunkter som støtter klagers anførsel. For ordens skyld vil vi likevel knytte noen kommentarer til dette.

Det har i prosessen frem mot vedtatt reguleringsplan vært foretatt volumstudier med ulike høyder og fotavtrykk på ulike byggefelt. Volumstudiene som ble utført i 2016 ble konkludert i vårt brev til KMD av 18. mars 2016. Som ledd i dette ble det blant annet undersøkt hvor mye areal som må erverves og om det er mulig å øke utbyggingsvolumet på statens egne eiendommer i Regjeringskvartalet. I brevet står det at en økning av felt A med 1-2 etasje kan være aktuelt dersom felt B og/eller E blir tatt ut av prosjektet, samt at muligheten for å øke fotavtrykket på felt A alene eller sammen med økning på en etasje utredes, jfr. brevet s. 37. På side 43 pkt. 4.5.5 i samme dokument skriver Statsbygg at alternativ 1.1 best oppfyller byformprinsippene. Det vil si ingen økning av høyden, kun fotavtrykk på felt A.

I svaret til KMD av 17. mars 2016 peker Statsbygg dessuten på at vi kan øke høyden på felt D. Siden SMK skal tilbake til H-blokken foreslo Statsbygg senere å redusere høyden på felt D og økte høyden på H-blokken, uten at A-feltet ble endret.

Anførselen kan ikke føre frem.

Det anføres videre at Urbis fikk "*knytte til seg NIKU*" i sitt team. Statsbygg styrer ikke hvem de ulike teamene leier inn. NIKU er en selveiende stiftelse som alle team kunne kjøpt tjenester fra. Ettersom klager ikke begrunner standpunktet sitt ytterligere kommenteres ikke dette mer inngående her.

3.2.7. Oppsummering av angivelig rådgiverhabilitet

Det følger av FOA § 3-8 at rådgiverinhabilitet bare vil foreligge hvis rådgiveren har hatt en rolle ved tilretteleggingen av konkurransegrunnlaget som har gitt vedkommende et klart konkurransefortrinn og denne fordelene heller ikke i det vesentlige er utjevnet før konkurransen er avsluttet. Det er krav til at det klare konkurransefortrinn rent faktisk har virket inn på konkurransen.

Statsbygg har her i brevet foretatt en grundig gjennomgang av saken. Oppsummeringvis fremstår det rimelig klart at Urbis/Nordic ikke har fått noe klart konkurransefortrinn grunnet sin tidligere rolle i planprosessen. De kan derfor ikke avvises etter FOA § 3-8. Den informasjonen som har vært relevant i konkurransen har vært tilgjengelig for alle konkurransedeltakerne. Herunder har det vært klart for alle deltakerne at:

1. De måtte forholde seg til at A-feltet skulle inneholde en representativ hovedatkomst til nytt regjeringskvartal,
2. Det var gitt viktige signaler i konkurransen om A-feltets betydning i en historisk sammenheng med G-blokken og H-blokken
3. Det var også gitt viktige signaler om A-blokken som en attraksjonsverdi i seg selv.
4. Utforming av felt A var en del av konkurransen og at det var opp til konkurransedeltager å vurdere om felt A skulle ha samme arkitektoniske uttrykk som de andre kvartalene, eller om dette skulle variere fra bygg til bygg og fra felt til felt.

Nordic har heller ikke som tidligere rådgiver kunnet påvirket den senere konkurransen til sin fordel. Juryen har utelukkende bedømt konkurransen på bakgrunn av det konkurransegrunnlaget som har vært tilgjengelig for alle deltakerne, herunder for klager. De syv deltakernes løsninger viser dessuten at de har hatt et bevisst forhold til A-feltets betydning og utforsket mulighetsrommet som ligger i reguleringsplanen og øvrige konkurransedokumenter. Statsbygg kan heller ikke av den grunn se at det er vist at Urbis har hatt en særskilt konkurransefordel.

Statsbygg kan heller ikke se at klagers øvrige anførsler gir grunnlag for rådgiverinhabilitet etter FOA § 3-8, hverken for Nordic eller Rambøll.

På denne bakgrunn fører ikke anførselene frem.

4. Vedrørende påstått brudd på kravene til juryens uavhengighet og anonymitet

4.1. Innledning

Subsidiært anfører klager at Urbis må avvises som følge av at kravene til uavhengighet og anonymitet i FOA § 23-1 er brutt. Disse anførselene vil behandles nedenfor i henholdsvis pkt. 4.3 og 4.4.

4.2. Generelt om juryordningen

Statsbygg ønsker innledningsvis å understreke at juryordningen i plan- og designkonkurranser utgjør en særskilt evalueringsform. Den må ikke forveksles med oppdragsgivers evaluering av kvalitative tildelingskriterier i en alminnelig anbudskonkurranse.

Juryen er et særskilt nedsatt bedømmelsesorgan, og skal utføre sin juryoppgave uavhengig fra oppdragsgiver. Juryen arbeider ut i fra et mandat formulert av oppdragsgiver, men står innenfor mandatet og konkurransegrunnlaget fritt til å utøve sitt bedømmelseskjønn.

Medlemmer av juryen oppnevnes ofte både eksternt og internt fra oppdragsgiver. De interne medlemmene vil da bedømme forslagene alene i kraft av sin posisjon som jurymedlem og fagperson, ikke i kraft av sitt ansettelsesforhold hos oppdragsgiver. Etter at juryen har fått sitt mandat og sin opplæring, trekker den seg tilbake og opererer selvstendig fra oppdragsgiver, lik en lagrett opptrer uavhengig av fagdommerne etter at formaningen har funnet sted i en straffesak.

Ved siden av uavhengigheten skal anonymitetsprinsippet forsikre at juryen kun bedømmer løsningsforslagene ut i fra deres arkitektoniske verdi og øvrige egenskaper.

4.3. Vedrørende påstått brudd på kravet til anonymitet

FOA § 23-1 niende ledd, andre til fjerde setning sier at: "*Grunnlaget for juryens beslutninger og uttalelser skal være planer og design som den anonymt har fått til vurdering.*" En lignende bestemmelse er tatt inn i konkurransegrunnlaget, pkt. 7.1.10.

Klager mener bestemmelsen er brutt. Det er riktignok ubestridt at forslaget fra Urbis formelt sett var anonymt. Klager hevder imidlertid at forslaget hadde kjennetegn som gjorde at juryen måtte gjenkjenne hvem som sto bak forslaget Adapt.

Statsbygg er ikke enig med klager.

Det grunnleggende rettslige utgangspunktet er at FOA § 23-1 ikke rammer en slik anførsel som klager fremmer. Det er klarlagt i KOFA-praksis at selv om jurymedlemmene hadde gjenkjent trekk ved et forslag og knytte dette til en bestemt deltaker, vil ikke dette rammes av FOA § 23-1. Statsbygg viser her til KOFA 2013/61, avsnitt 34 hvor det sies (vår utheving):

*"Forskrift om offentlige anskaffelser oppstiller et krav til oppdragsgiver om at planer og design skal anonymiseres før det gis til juryen for evaluering. **Det oppstilles imidlertid ikke en plikt for oppdragsgiver til å forsikre seg om at ingen av jurymedlemmene kan gjenkjenne hvem som står bak et prosjekt ut fra tidligere kjennskap til en eller flere leverandørers arbeider.** Klagenemnda antar at enkelte arkitektfirma har særtrekk ved sine arbeider som medfører at det vil være vanskelig å unngå at jurymedlemmene kan gjenkjenne arbeidene. **Klagenemnda kan vanskelig se at oppdragsgiver i slike tilfeller er forpliktet til å benytte en jury som ikke kan knytte noen av tilbudene til leverandørene.** I foreliggende sak er det heller ikke sannsynliggjort at jurymedlem Skandsen faktisk har gjenkjente tilbudet fra Link Arkitektur AS, eller at dette i så tilfelle er kommunisert til innklagede. Basert på dette kan klagenemnda ikke se at innklagede har brutt anonymitetskravet i forskriften § 23-1 (9). Klagers anførsel fører ikke frem."*

Allerede av denne grunn kan klagers anførsel ikke føre frem.

Statsbygg kan heller ikke se at det er korrekt at jurymedlemmer har gjenkjent hvem som sto bak forslaget Adapt.

Statsbygg vil innledningsvis vise til at juryen var kjent med sin plikt til å rapportere om brudd på anonymitetsplikten, bl.a. etter gjennomgang av anonymitetsplikten ved juryseminar 25.april 17 og ved underskriving av juryens mandat, samme dato. I juryens mandat er det også presisert at "*Diskusjoner og spekulasjoner i juryen om løsningsforslagenes forfattere er uønsket. Jurymedlemmer må unngå kontakt med konkurransedeltakerne inntil juryrapporten er offentliggjort.*" Juryen har ikke meldt fra om brudd på anonymitetskravet.

Det fremkommer ingen konkrete holdepunkter i klagen for at anonymitetskravet er brutt. I klagen er det i stedet vist til omstendigheter som hevdes å føre til at juryen "*må*" ha gjenkjent Urbis sitt forslag. Det hevdes bl.a. at skissene til Urbis nærmest var identiske med de skissene som fremkom under workshopene i reguleringsprosessen. Klager viser bl.a. til at det i betegnelsen på bygningskroppene er brukt årstallene "*1904, 1958 og 2024*", og det hevdes at jurymedlemmene derfor må ha gjenkjent Urbis (eller Nordic) sitt forslag. Statsbygg vil imidlertid vise til at en skisse som klager omtaler, finnes i planbeskrivelsen, som er del av grunnlaget for plan- og designkonkurransen, se bilag 3. Alle deltakerne hadde derfor tilgang til skissen og kunne nyttiggjøre seg denne. Det bør også bemerkes at det var tre løsningsforslag i konkurransen, herunder klagers eget forslag "*Lysning*", som brukte sammenlignbare illustrasjoner i presentasjonen av sine løsningsforslag i juryheftene. Endelig bemerkes det at det i kvalifikasjonsgrunnlaget er presisert at Felt A står i en historisk kontekst med G-blokken fra 1904 og H-blokken fra 1958.

I klagen er det også vist til at den særegne formen på Adapts A-blokk fremkommer på tegninger allerede i WS1 og 2. Dette kan ikke Statsbygg se at stemmer. A-feltet i skissen fra WS1 og 2 er, i motsetning Adapts skisse i konkurransen, angitt som fotavtrykk og ikke bygningskropp.

Statsbygg vil for øvrig vise til at klager i sitt eget forslag har brukt en skisse som illustrerer Einar Gerhardsens plass som et hjerte i det nye regjeringskvartalet. Dette er en skisse som ligner på Nordics skisse fra WS1 i planprosessen, noe som klart viser at anonymitetsbrudd ikke kan baseres på gjenkjennbare trekk ved et forslag. Skissene vedlegges her:

Bilag 4: Skisse fra WS1 og fra Team G8+ i konkurransen

Ut fra det ovenstående fremkommer det rimelig klart at klagers anførsel ikke kan føre frem. Det er ingen bevismessige holdepunkter for at jurymedlemmer har gjenkjent hvem som har stått bak forslaget Adapt. Uansett ville ikke et slikt forhold vært rammet av FOA § 23-1 (9).

4.4. Vedrørende påstått brudd på kravet til juryens uavhengighet

FOA § 23-1 åttende ledd sier at jurymedlemmene skal være "*uavhengige av konkurransedeltakerne*". Videre sier § 23-1 niende ledd at juryen skal være "*uavhengig i sine beslutninger og uttalelser*". Åttende ledd retter seg mot forholdet mellom jurymedlemmer og konkurransedeltaker, mens niende ledd retter seg i praksis mot forholdet mellom jurymedlemmer og oppdragsgiver.

Klager anfører at det i saken foreligger brudd på uavhengighetskravet i § 23-1 åttende ledd. Anførselen knytter seg til de medlemmer av juryen som var ansatt hos Statsbygg og som hadde faglige forbindelser med Nordic i planprosessen. Det legges derfor til grunn at anførselen knytter seg til uavhengigheten av Lyssand Sandberg og Bovim. Klagen ser ikke ut til å rette seg mot andre jurymedlemmer eller mot juryen som organ.

Anførselen synes dels å være at disse medlemmene ikke har opptrådt uavhengige på grunn av sitt ansettelsesforhold hos Statsbygg. Klagen synes da å bygge på en premiss om at Statsbygg har hatt en bestemt interesse i utfallet av konkurransen, nemlig at et bestemt konsept/idé skulle vinne frem. Dels synes også anførselen å være at de nevnte medlemmene, på grunn av bindinger til dette konseptet/idéen, har mistet sin uavhengighet til Urbis.

Statsbygg er ikke enig i klagers anførsler.

Uavhengighetskravet i § 23-1 åttende ledd er forklart med at juryen *"skal foreta selvstendige faglige vurderinger, basert på de kriteriene som er oppgitt i kunngjøringen. Det er kun disse kriteriene som er relevante. Juryen skal altså ikke ta hensyn til øvrige føringer fra oppdragsgiver eller andre"* (FAD, Veileder til reglene om offentlige anskaffelser (2013, s. 239).

Som forklart i pkt. 4.2, forhindrer ikke forskrift om offentlige anskaffelser eller uavhengighetskravet at personer hos oppdragsgiver også oppnevnes som jurymedlem. Det avgjørende er at disse i sitt juryverv må opptre uavhengige av oppdragsgiver, og for eksempel ikke kan motta føringer eller instruksjoner om utøvelsen av sitt juryverv. Tilsvarende er heller ikke uavhengighetskravet til hinder at personer oppnevnes som del av en jury, selv om disse har kjennskap til eller har jobbet sammen med noen av deltakerne. Slike forhold er ganske alminnelige i flere fagmiljø, noe som også er vist i punkt 2.1. Slik kontakt vil ikke føre til at et jurymedlem mister sin evne og vilje til å foreta en selvstendig faglig vurdering, noe vi også vil komme tilbake til under inhabilitetsvurderingen i pkt. 5.

I foreliggende sak ble jurymedlemmene nominert og oppnevnt på grunnlag av sin faglige kompetanse, jfr. også juryens mandat, side 3. Synnøve Lyssand Sandberg ble valgt som juryleder på grunn av sin erfaring med ledelse og prosessledelse. Bovim og Wethal ble oppnevnt som følge av et ønske om særlig oppmerksomhet på bedømmelseskriteriene *"Organisering og effektivitet"*, *"Fleksibilitet"* og *"Gjennomførbarhet og økonomi"*.

Statsbygg vil også bemerke at de nevnte medlemmer og juryen for øvrig har vært godt kjent med sin uavhengige rolle, og sin plikt til å bedømme deltakerne i tråd med mandatet og konkurransegrunnlaget. Bl.a. ble dette gjennomgått på juryens oppstartseminar 24. og 25. april 2017, og jurymedlemmene har også underskrevet på et eget mandat som blant annet omhandlet dette. Det er ingen rapporter eller indikasjoner i løpet av prosessen om at jurymedlemmer ikke har opptrådt uavhengig. Tvert i mot viser faktum at juryens arbeid har vært forsvarlig og faglig basert, og at juryens vurdering er basert på de bedømmelseskriteriene som følger av konkurransegrunnlaget. Det vises her særlig til juryens rapport og den grundige og faglig forankrede bedømmelsen som den gir uttrykk for. Det vises også til at juryens begrunnelse er enstemmig, noe som i seg selv gir en formodning mot at enkelte jurymedlemmer har latt utenforliggende *"bindinger eller føringer"* påvirke sitt arbeid.

Det kan altså ikke ses holdepunkter for at de nevnte medlemmer ikke har opptrådt uavhengig av oppdragsgiver Statsbygg. For øvrig er det heller ikke korrekt at Statsbygg har hatt noen bestemt interesse i utfallet av konkurransen – utover at juryen skulle foreta en faglig bedømmelse innenfor sitt mandat og

konkurransgrunnlag. Det er altså heller ingen holdepunkter for den premissen som klager synes å bygge sin anførsel om manglende uavhengighet på.

Det fremkommer heller ikke noe i faktum som tyder på at de nevnte jurymedlemmer har hatt bindinger til et konsept/idé diskutert med Nordic i planprosessen, og derigjennom mistet sin uavhengighet overfor deltakerne. I denne forbindelse vises det også til gjennomgangen i forbindelse med § 3-8.

Basert på det ovenstående mener Statsbygg det ikke er grunnlag for å gi klagen medhold på dette punkt. De nevnte jurymedlemmene har opptrådt uavhengig i sitt juryverv, jfr. § 23-1 åttende ledd. For ordens skyld og foranlediget av klagen, nevner Statsbygg også at avvisning ikke nødvendigvis synes å være riktig rettsvirkning ved brudd på uavhengighetskravet.

5. Oppdragsgiverhabilitet

5.1. Anførsel

Atter subsidiært anfører klager at Urbis må avvises på grunnlag av inhabilitet, jfr. FOA § 3-7 og forvaltningsloven § 6. Dette baseres på påstått inhabilitet hos to jurymedlemmer, Sandberg og Bovim, samt det som i klagen betegnes som "*lederen av evalueringsgruppen*", Jo Ulltveit-Moe.

Vi vil her nøye oss med å gjøre rede for våre vurderinger knyttet til selve spørsmålet om inhabilitet. Det er imidlertid ikke gitt at virkningen av inhabilitet vil være at tilbudet fra Urbis må avvises. Etter omstendighetene har vi ikke gått nærmere inn på dette.

5.2. Rettslig grunnlag

Etter FOA § 3-7 gjelder reglene om inhabilitet i forvaltningsloven §§ 6 til 10. Det er på det rene at ingen av inhabilitetsgrunnene i forvaltningsloven § 6 første ledd kommer til anvendelse. Anførselene om inhabilitet knytter seg til § 6 annet ledd, som har følgende ordlyd:

"Likeså er (en offentlig tjenestemann) ugild når andre særegne forhold foreligger som er egnet til å svekke tilliten til hans upartiskhet; blant annet skal legges vekt på om avgjørelsen i saken kan innebære særlig fordel, tap eller ulempe for ham selv eller noen som han har nær personlig tilknytning til. Det skal også legges vekt på om ugildhetsinnsigelse er reist av en part."

Det er altså de alminnelige regler om inhabilitet som gjelder. Høyesterett har imidlertid lagt til grunn at det "*lettere oppstår inhabilitet når det er tale om en konkurransesituasjon enn hva tilfellet er hvor det ikke er andre parter*", jfr. Rt-2007-983 avsnitt 82, med videre henvisning til Rt-1998-1398.

5.3. Habilitet – generelle synspunkter.

Klager anfører at to av juryens medlemmer er inhabile, hvorav den ene er juryleder Synnøve Lyssand Sandberg og den andre er Ragnar Bovim fra Statsbygg. I tillegg anføres det at "*evalueringsleder*" Jo Ulltveit-Moe er inhabil.

Vi forstår klagen slik at inhabilitetsinnsigelsen ikke knytter seg til at disse personene også har vært involvert i planprosessen og romprogrammet: I klagen er det fremholdt at det ikke er rollekombinasjonene "*i seg selv*

som medfører inhabilitet", og videre at deltakelse i reguleringsprosessen "ikke nødvendigvis" er til hinder for at samme person senere er involvert i anskaffelsesprosessen. Til dette nøyer vi oss derfor med å bemerke at tidligere befattning med samme sak, eller andre saker i samme sakskompleks, ikke medfører inhabilitet, jfr. blant annet JDLOV-2007-6240 og JDLOV-2014-6580. Kravet om upartiskhet innebærer i slike tilfeller at vedkommende ikke må la utenforliggende, personlige interesser få innflytelse på behandlingen av saken. Det kan være aktuelt dersom vedkommende har en personlig interesse i å forsvare standpunkter han tidligere har tatt i saken, slik at dette går på bekostning av en saklig vurdering av det foreliggende materialet. Vi kan imidlertid ikke se at saken reiser noen slike habilitetsspørsmål, og det er heller ikke anført, slik at vi ikke går nærmere inn på dette.

Anførselen om inhabilitet i klagen knytter seg til at de tre personene har samarbeidet med Urbis-selskapene i planprosessen. Vi finner i denne sammenheng grunn til å vise til Lovavdelingens uttalelse i JDLOV-2008-2965, som gjaldt et lignende habilitetsspørsmål i en anskaffelsessak (vår utheving):

"Utgangspunktet er at et kollegialt forhold normalt ikke fører til inhabilitet. Vi viser her til Frihagen, op.cit. s. 346, jf. s. 340. Det gjelder etter vårt syn som utgangspunkt selv om samarbeidet strekker seg over lang tid og er omfattende. Bare hvis samarbeidet er særlig nært og omfattende, kan det bli spørsmål om inhabilitet av den grunn alene. Selv i slike tilfeller vil det helst være slik at det må foreligge andre tilknytningsmomenter eller interesser i tillegg til det kollegiale forholdet, før det er aktuelt å konstatere inhabilitet.

I arbeidsforhold vil samarbeidet ofte føre til en viss kontakt utenfor arbeidssituasjonen. Sosial kontakt som ikke går ut over det som er vanlig i kollegiale forhold, medfører ikke habilitet. Bare hvis den sosiale omgangen utvikler seg til et personlig vennskapsforhold, får dette særlig betydning, og da er det først og fremst selve vennskapsforholdet som har betydning. I praksis er det antatt at det bare er nært vennskap og skarpt og direkte motsetningsforhold som i seg selv kan føre til inhabilitet. Vanlig godt bekjentskap og samarbeid leder ikke til inhabilitet. Vi viser her til vår uttalelse i brev 15. januar 2008 (snr.2008/00112 EO) (JDLOV-2008-112) med henvisninger."

Lignende synspunkter fremkommer også av KOFA's praksis. Se for eksempel KOFA 2008/203, avsnitt 38.

På bakgrunn av disse utgangspunktene ser vi det som ganske klart at det ikke foreligger noen inhabilitet som følge av at de tre personene deltok i reguleringsprosessen sammen med ansatte i Urbis-selskapene. Vi kan ikke se at det dreier seg om noe "kollegialt forhold" i tradisjonell forstand. Og selv dersom det hadde foreligget et slikt kollegialt forhold, og dette hadde vært "særlig nært og omfattende", må det altså foreligge andre tilknytningsmomenter eller interesser i tillegg til det kollegiale forholdet, før det er aktuelt å konstatere inhabilitet. Vi nevner også at denne form for faglig samarbeid vil ramme en rekke andre deltakere i konkurransen, se generelt om dette i pkt. 2.1 ovenfor.

Etter dette kan vi ikke se at det er nødvendig med noen nærmere konkret vurdering av enkeltstående forhold hos de tre ansatte det er reist inhabilitetsinnsigelse mot. For helhetens skyld vil vi likevel gi en kort redegjørelse for disse forholdene nedenfor, også av hensyn til sakens opplysning.

5.4. Juryleder

Klager har for Sandberg vist til hennes deltakelse i de to workshopene mellom Statsbygg og Team Nordic i reguleringsprosessen. Det anføres at denne kontakten alene utgjør "*særegne forhold*" som er "*egnet til å svekke tilliten*" til hennes upartiskhet.

Sandbergs deltakelse synes svært begrenset. Hun deltok på to workshops i mai 2015 (dog kun siste del av dag to på den andre workshopen), mens reguleringsplanen først ble sendt på offentlig ettersyn i juni 2016. Det har så langt ikke lyktes Statsbygg å finne at hun har deltatt på noen arbeidsmøter i denne sammenheng.

Statsbygg har uansett vanskelig for å se at Sandberg skulle ha noen som helst særlig interesse i at Urbis ble valgt som vinner i konkurransen. Som nevnt kan ikke et tidligere samarbeid i planprosessen utgjøre en slik særlig interesse. Vi er ikke kjent med at Sandberg har noen nærmere relasjon til Urbis. Å klassifisere hennes forhold som inhabilitet vil dermed innebære at samtlige ansatte hos en oppdragsgiver som har arbeidet sammen med eksempelvis en rammeavtaleleverandør, samtidig blir inhabile i en konkurranse om ny rammeavtale hvor eksisterende leverandør deltar. Etter vår vurdering er det klart at dette er en vesentlig for vid tolkning av habilitetsreglene, og dessuten en tolkning som ikke har gode grunner for seg. Statsbygg kan således ikke se at Sandberg er inhabil.

Avslutningsvis ønsker vi å påpeke en upresisjon i klagen. I klagen hevdes det at Sandberg skal ha kvalitetssikret de karakterene Ulltveit-Moe sin gruppe satte på hvert av forslagene i den etterfølgende konkurransen med forhandlinger. I notat datert 12. september 2017 står det derimot følgende (vår utheving):

"Som en kontroll er karaktersettingen gjennomgått med juryens leder for å kvalitetssikre at tallkarakterene er konsistente med juryens kvalitative vurderinger i juryrapporten."

Dette er helt naturlig for å sikre konsistens mellom juryeringen og tallkarakterene i den senere konkurransen med forhandling.

5.5. Jurymedlem

Klager har for Bovim vist til hans deltakelse i de to workshopene mellom Statsbygg og Team Nordic i reguleringsprosessen, samt deltakelse i arbeidsmøter. I tillegg vises det til at han var prosjektleder for rom- og funksjonsprogrammeringen (RFP) og arbeidet "*meget tett med*" Rambøll ved Lars Jarle Nore. Det anføres at denne kontakten utgjør "*særegne forhold*" som er "*egnet til å svekke tilliten*" til hans upartiskhet.

Spørsmålet om inhabilitet står i samme stilling for Bovim som for Sandberg. Statsbygg kan således ikke se at Bovim er inhabil.

5.6. "Evalueringsleder"

Når det gjelder Ulltveit-Moe vil Statsbygg innledningsvis presisere at han *ikke* hadde rollen som evalueringsleder for den etterfølgende konkurransen med forhandling. Han deltok i forhandlingene, men hadde kun ansvaret for selve evalueringen av løsningsforslaget (vekt 50 %). Han ledet en gruppe på fire personer som evaluerte dette tildelingskriteriet. Han deltok derimot ikke i evalueringen og karaktersettingen av de øvrige tildelingskriteriene, som var kvalitet (oppgaveforståelse og tilbudt personells kompetanse, 35 %) og honorar (15 %). Han hadde ikke engang innsyn i tilbudene knyttet til de to nevnte kriteriene. Prosjektleder Morten Danielsen ledet dette arbeidet.

Klager har også for Ulltveit-Moe vist til hans deltakelse i de to workshopene samt i kontaktmøter mellom Statsbygg og Team Nordic i reguleringsprosessen. Det anføres at denne forutgående kontakten utgjør "særegne forhold" som er "egnet til å svekke tilliten" til hans upartiskhet.

Inhabilitetsspørsmålet står også for Ulltveit-Moe i samme stilling som for Sandberg og Bovim.

Statsbygg kan således ikke se at Ulltveit-Moe er inhabil.

6. Videre prosess

Etter ovennevnte gjennomgang finner Statsbygg ikke grunnlag for å annullere tildelingsbeslutningen jfr. FOA § 22-3 (5), da denne er fattet i overensstemmelse med anskaffelsesregelverket, herunder de grunnleggende prinsippene.

Klagen blir dermed ikke tatt til følge.

Konkurransen om prosjektering av nytt regjeringskvartal er av vesentlig betydning for alle involverte. Statsbygg har derfor forståelse for klagers ønske om innsyn i prosessen for å forsikre seg om at tildelingsbeslutningen er tuftet på et riktig og rettferdig grunnlag.

Vi håper samtidig at klager forstår at Statsbygg ikke har noen egeninteresse i å begrense konkurransen eller noen egeninteresse av et "ikonbygg" på felt A, for den saks skyld. Vi har tvert imot vært opptatt av å løse oppdraget vi er satt til av KMD og regjeringen, ved å gjennomføre en plan- og designkonkurransen som nettopp skulle brukes til å få frem mulighetsrommet innenfor reguleringsplanens rammer. Det var således opp til deltakerne å foreslå løsninger innenfor dette mulighetsrommet og juryens oppgave å vurdere disse løsningene opp mot føringene i konkurransegrunnlaget.

Statsbygg mener at konkurransen nettopp fikk utforsket bredden i mulighetsrommet og vil her slutte seg til juryens tilfredshet med konkurransen slik denne er uttrykt i juryrapporten:

"Prosjektforslagene representerer bredde og dyktighet i tilnærming til løsning av en kompleks og utfordrende bysituasjon og svært sammensatte funksjonskrav, ikke minst pga omfattende sikkerhetskrav til løsningene. Alle prosjektene leverer viktige bidrag til å gi juryen økt forståelse for oppgavens innhold og utfordringer, og til større innsikt i de viktigste parametere som har betydning for å oppnå gode løsninger."

Statsbygg håper avslutningsvis at ovennevnte gjennomgang har gitt klager tilstrekkelig innsikt i saken. Skulle det derimot være behov for ytterligere avklaringer vil vi tilstrebe å imøtekomme disse, gjerne i form av et møte.

Basert på vår beslutning om ikke å ta klagen til følge, vil Statsbygg uansett nå forberede kontraktsignering med Urbis i tråd med tildelingsbeslutningen, slik at dette kan finne sted umiddelbart etter at karenperioden utløper. Som bekreftet i vår e-post av 16. oktober 2017, er karenstiden forlenget til en uke etter dato for dette svar, hvilket vil si til midnatt tirsdag 7. november 2017.

Med hilsen
Kristin Fevang
assisterende byggherredirektør

Morten Danielsen
prosjektleder

Dette dokumentet er elektronisk godkjent.

Vedlegg

- 1 Bilag 1_Utsnitt fra WS1 og Planbeskrivelsen
- 2 Bilag 2_Illustrasjon som viser alle forslag med vekt på A-feltet
- 3 Bilag 3_Skisse med årstall
- 4 Bilag 4_Skisse fra WS1 og skisse fra G8+